

beveiliging thema

- Criminaliteitspreventie in gebouwde omgeving
 - Politiekeurmerk Veilig Wonen
- Sprinklerbeveiliging in winkelcentra
- Beveiligen begint al tijdens het ontwerp
 - Bouwen en brandveiligheid

Stedebouw & Architectuur is een 12 x per jaar verschijnend themagericht magazine, dat naar de abonnees in de bouw- en nijverheid wordt verzonden. (hiervoor wordt een bijdrage van f 27,50 gevraagd). De lezerskring wordt gevormd door eigenaren, directeurs of leidinggevende functionarissen bij bedrijven of instanties als architectenbureaus, woningbouwverenigingen, de afdeling Planologie en Openbare werken van de grotere gemeentes in Nederland, bouw- en projectontwikkelingsmaatschappijen alsmede grond-, weg- en waterbouwbedrijven. Toezending geschiedt uitsluitend per post op naam.

Oplage 9.000

HOOFDREDACTEUR
Wijnand Beemster

REDACTIONELE MEDEWERKING
Mediawerk, Utrecht
T. Boot (TBBS)
Ing. P.A.M. Nafzger (Bureau voor Sprinklerbeveiliging)

EINDREDACTEUR
Gonnie Mulder

UITGEVERIJ/REDACTIE-ADRES
Arko Uitgeverij
Newtonbaan 1
3439 NK Nieuwegein
Postbus 616
3430 AP Nieuwegein
Telefoon: 03402-51090
Telefax: 03402-52618

UITGEVER
H.J.A.H. Hendriks

VERKOOP
M. Hanenberg (account executive)

VORMGEVING, LAY-OUT EN DRUK
Limodruk bv, Houten

LITHOGRAFIE
Repro Van Zijl, Utrecht

LOSSE NUMMERS
Losse nummers f 9,50 (excl. porto)

NOTU VAK

Lid van de Nederlandse organisatie van tijdschriftuitgevers NOTU

COPYRIGHT 1994
Arko Uitgeverij bv, Nieuwegein

REPRODUCTIE
Het verlenen van toestemming tot publicaties in dit tijdschrift houdt in dat de uitgever met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk door de auteur gemachtigd is de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in art. 17 lid 2 van de Auteurswet 1912 en in het Koninklijk Besluit van 20 juni 1974 (Stb. 35) ex art. 16b van de Auteurswet 1912, te innen en/of daartoe in en buiten rechte op te treden.

intermediair
ten behoeve
van de bouw

11e jaargang nr. 4
november '94

Criminaliteitspreventie in de gebouwde omgeving 4

Een gesprek met Paul van Soomeren, directeur van onderzoeksbureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners te Amsterdam. Door op slimme wijze omgeving en gebouwen te ontwerpen kun je criminaliteit indammen.

Politiekeurmerk Veilig Wonen 7

In navolging van het succesvolle programma "Secured by Design" van de Engelse politie, ontwikkelde de politie Hollands Midden in samenwerking met de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV) en het ministerie van Justitie een Politiekeurmerk Veilig Wonen.

Beveiliging begint tijdens het ontwerp 9

Ton Boot, medewerker TBBS Bureau voor Schadepreventie, over het wel en wee van beveiliging van gebouwen. Al in de ontwerpfase moet worden nagedacht over tijdvertragende maatregelen in en rond het te beveiligen object.

Sprinklerbeveiliging in winkelpassages 9

Ing. P.A.M. Nafzger, medewerker Bureau voor Sprinklerbeveiliging, over het gebruik van sprinklerinstallaties in combinatie met rookventilatie in winkelpassages.

Bouwen en brandveiligheid 18

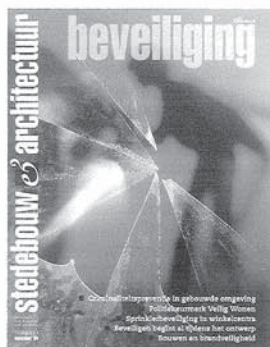
Brandveiligheid van woningen en gebouwen moet worden verbeterd, publicaties moeten daarbij helpen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken publiceerde onlangs het boekje "Brandveiligheidsconcepten voor woningen en woongebouwen". Ook het Centrum voor Onderzoek en Studie van Minerale Isolatie Materialen in Nederland (COSMIN) deed een duit in het zakje.

Rubrieken 19

CBS-gegevens
Agenda

Toegangscontrole een geweldige groeimarkt 19

Paul Gerrets, sectiebestuurslid UNETO, en Wim Baljet, bestuurslid NVOB, over de voorspoedige gang van zaken in de toegangscontrole. Rest de vraag: Hoe hou je in een 'booming' markt kwaliteitsaspecten overeind?

Op de voorpagina . . .

Foto: Siemens Nederland NV
te Den Haag.

Wijnand Beemster

Ten Geleide

De elfde editie van de Security '94, van 11 tot en met 14 oktober in de Messe Essen, zit erop. Met een tentoonstellingsoppervlak van 50.000 m² en meer dan 690 exposanten uit 25 landen heeft 's werelds grootste beveiligingsbeurs geen last van afnemende belangstelling, zoals de Security in Utrecht. Het aantal exposanten groeide met twaalf procent; het tentoonstellingsoppervlak steeg met tien procent. De door dr. Manfred Kanther, de Duitse minister van Binnenlandse Zaken, op 11 oktober geopende 'Weltmesse für Sicherheit' stond in het teken van de integratie. Mechanische en elektronische beveiliging komen steeds dichter bij elkaar en worden geïntegreerd aangeboden. Computerondersteuning moet de efficiëntie van dergelijke geïntegreerde beveiligingssystemen verhogen. Nieuw is dit niet: de trend van alles-in-een-systemen, het 'Schwerpunkt' van de Security '94, is al jaren gaande. Op de Security '93 in Utrecht werd dat reeds duidelijk, integratie zette hier de toon. Kijken we naar de Nederlandse situatie dan kunnen we constateren dat integratie zich in ons land ook op andere niveaus in beveiligingsland voordoet. Publiek-private samenwerking is hét sleutelwoord en zal in de komende jaren door de overheid gericht worden gestimuleerd, zoals mr. P.A.O. Josephus Jitta, plaatsvervangend hoofd van de Directie Criminaliteitspreventie van het ministerie van Justitie, nadrukkelijk aangaf tijdens het symposium Politiekeurmerk Veilig Wonen, 6 oktober jl. te Noordwijkerhout. "Samenwerking is niet alleen noodzaak, samenwerken helpt, het werkt echt!", hield Josephus Jitta zijn gehoor voor. Om samenwerking vorm te geven zijn diverse instrumenten in ontwikkeling of reeds klaar, zoals het Basisboek Criminaliteitspreventie, en de Stappenschijf Criminaliteitspreventie. Op het terrein van woninginbraken is een leidraad voor een integrale aanpak in ontwikkeling. Met deze aanpak wordt nu volop geëxperimenteerd in onder andere Leeuwarden en Nieuwegein. Een belangrijk onderdeel in de strijd tegen het inbrekersgilde noemde Josephus Jitta "het weerbaar maken van de woonomgeving". In wijken waar serieuze aandacht is besteed aan inbraakpreventieve aspecten, zoals verlichting, overzichtelijkheid en hang- en sluitwerk, ligt het inbraakrisico aantoonbaar lager dan in wijken waar dit niet gebeurt. Hij betreurde het dat inbraakpreventie en sociale veiligheid door opdrachtgevers van bouwplannen echter nog lang niet altijd als een essentieel kwaliteitsaspect van de woonomgeving wordt gezien. "Toch is een kentering gaande en de belangstelling voor het onderwerp zal in de toekomst nog veel groter worden, want consumenten vragen erom."

Wijnand Beemster

Criminaliteit en gebouwde omgeving

Gebouwde omgeving en criminaliteitspreventie hebben veel met elkaar te maken. Door op slimme wijze gebouwen te ontwerpen kun je criminaliteit op zijn minst indammen. Die gedachte is door de Amerikaanse architect Oscar Newman voor het eerst voor het voetlicht gebracht. In Nederland vinden zijn gedachten steeds meer ingang. Wat kan de architect doen om inbrekers buiten de deur te houden? Wat kan de inrichter van een gebouw doen om agressie en geweld in te dammen? Niet alleen Newman weet weg met die vraag. Stedenbouw & Architectuur sprak over criminaliteitspreventie in de gebouwde omgeving met Paul van Soomeren, directeur van het onderzoeks- en adviesbureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners te Amsterdam.

vreemde is dat niemand daar toen adequaat op reageerde. Er is niks aan de hand, luidde de opinie, en kritikasters werd geadviseerd een ander ochtendblad te lezen. Onder maatschappelijke druk kon de politiek zich begin jaren tachtig uiteindelijk niet langer afzijdig houden. De commissie Roethof werd ingesteld. Kort daarop verscheen de regeringsnota Samenleving & Criminaliteit. Daarin zijn veel aanbevelingen van genoemde commissie terug te vinden. Zoals het gezichtspunt dat met het oog op criminaliteitsbestrijding niet alleen repressie, maar vooral preventie van belang is. In dat kader werd ondermeer gewezen op het belang van de relatie criminaliteit en gebouwde omgeving."

Beveiligingsmiddel

"Beveiliging in de gebouwde omgeving had zich tot dan toe beperkt tot het toe te passen beveiligingsmiddel: het slot, alarm of hekwerk. Dat stond centraal. Maar de vraag: waartegen wil je je beveiligen, kwam bijvoorbeeld niet aan bod. Door de regeringsnota veranderde dat. Er werden fundamentele vragen gesteld. De ideeën van Oscar Newman vonden in ons land toen steeds meer weerklank. Hoe kun je in het ontwerp van gebouw en omgeving iets doen aan de voorkoming van criminaliteit? Daarbij moet de architect zich niet uitsluitend richten op technopreventie (sloten, toeters, bellen, tralies enzovoort), maar ook gebouwdetaileringen, plattegrond (hoe lopen de gangen door het gebouw, hoe kun je een veilige entree maken?), omgevingsfactoren en dergelijke in het ontwerp laten meespelen."

Netwerk

"Deze denkbeelden over gebouwde omgeving en criminaliteitspreventie kregen de wind mee door een andere maatschappelijke ontwikkeling: vanuit emancipatiestandpunt benadrukte de vrouwenbeweging dat de gebouwde omgeving "vol zat met onveilige (enge) plekken". De sociale onveiligheid diende aangepakt. Veiligheid en gebouwde omgeving kregen vanuit de emancipatiehoek extra aandacht. Sindsdien is dit onderwerp geaccepteerd beleid geworden. De Rijksoverheid stimuleert via subsidies, en op gemeenteniveau zijn speciale ambtenaren aangesteld, zogenaamde coördinatoren bestuurlijke preventie. Begonnen met tien coördinatoren telt het landelijke

netwerk thans 150 leden. Daarmee dekt men driekwart van de Nederlandse bevolking."

Publikaties

Ook in de hoek van publikaties is veel gedaan aan het thema criminaliteitspreventie en gebouwde omgeving. Vanuit de vrouwenbeweging verscheen "Buitengewoon Veilig". Een mijlpaal was ook de checklist "Sociaal Veilig Ontwerpen", door Van der Voordt en Van Wegen, van de TU Delft. De Stichting BouwResearch kwam met een serie op het gebied van de beveiliging van gebouwen, bestaande uit zeven publikaties, respectievelijk beveiliging van eengezins- en meergezinswoningen, winkels, kantoren, bedrijfsgebouwen, scholen en wijkcentra. De eerste drie delen zijn inmiddels ingrijpend gewijzigd, herziene edities van de andere delen zijn in voorbereiding. Verder is er nog de door Van Soomeren in opdracht van VROM en de RijksPlanologische Dienst geschreven publikatie "Gebouwde Omgeving en Criminaliteit". Interessant is ook het expertsysteem Predore (zie Stedenbouw & Architectuur, p. 8, 10e jrg. no. 2). Predore is een visueel ingesteld computerprogramma met tips om sociaal veilige gebouwen te ontwerpen.

Advies

De lijst van publikaties overziend merkt Van Soomeren op dat checklists de boventoon voeren. "Een goede zaak als het gaat om technopreventie. Daar kun je met strikte beschrijvingen, normen, voorschriften enzovoorts uit de voeten. Dat ligt anders op de hogere niveaus (woonomgeving, planologie). Daar moet je het hebben van advisering door specialisten. Met de architect rond de tafel en ontwerpen vanuit een beveiligingsoptiek tegen het licht houden. In ons land zijn diverse bureaus op dit gebied actief, waaronder Van Dijk, Van Soomeren en Partners. Vanuit de praktijk als adviseur merken we overigens dat de architect doorgaans behept is met nogal wat vooroordelen ten aanzien van beveiliging. "Ik bouw geen bunkers met tralies!" is een veelgehoorde opmerking. Dat die angst onterecht is blijkt zonneklaar uit eerder genoemde publikaties."

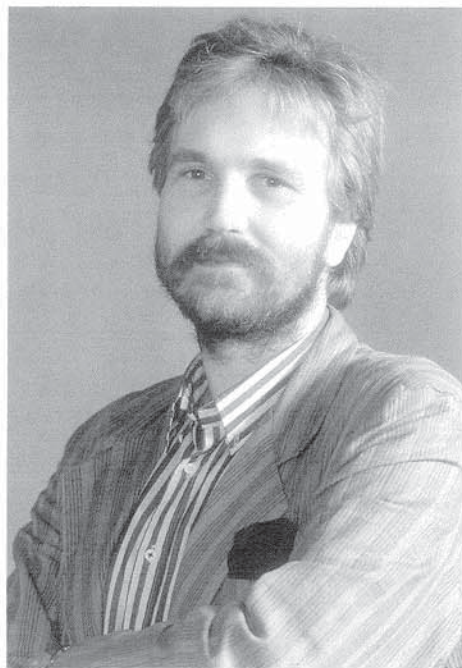
Politiekeurmerk

"De architect kan zich niet langer afzijdig houden," vervolgt Van

Soomeren. "De markt vraagt om een veilige woon- en werkomgeving. De industrie speelt daar duidelijk op in. Manbewaking neemt hand over hand toe, en ook de bouwkundige en elektronische beveiligingsbranche groeit stormachtig. De architect kan niet achter blijven! Zeker niet wanneer initiatieven als het 6 oktober jl. door de Politie Hollands Midden in samenwerking de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV) ingevoerde Politiekeurmerk Veilig Wonen (zie elders in dit nummer, red.) landelijke dekking gaan krijgen. Dit keurmerk, geënt op het in Engeland bekende Secured by Design, wordt door de politie afgegeven en indiceert of een woning voldoet aan bepaalde veiligheidsnormen. Het keurmerk heeft een interessant (neven)effect: een woning met zo'n keurmerk is aantrekkelijker 'in de markt'. Het ontwerpen van veilige woningen wordt dus ook commercieel interessant. En ook dat zal de architect kunnen stimuleren om zich met beveiliging bezig te houden."

Arbo-wet

Een stimulerende factor is volgens Van Soomeren ook weggelegd voor een aangepaste Real Estate Norm (REN). Deze norm, opgezet door een aantal grote makelaars en vastgoed-deskundigen, geeft informatie over de kwaliteiten van een gebouw en directe omgeving. In de REN zijn ook opmerkingen terug te vinden over beveiliging. "Maar nog veel te weinig, te onduidelijk en ondoordacht," oordeelt Van Soomeren. "Dat zou moeten veranderen. Meer aandacht voor veiligheid en beveiliging! Ook door de komst van de Arbo-wet begin dit jaar zullen deze onderwerpen hoger op de agenda komen. Want werkgevers zijn met ingang van die datum verplicht om hun personeel te beschermen tegen agressie, geweld en seksuele intimidatie. Deze verplichting, ingevoerd naar aanleiding van problemen in kassa- en baliesituaties (benzine-stations, sociale diensten, bankgebouwen en dergelijke), zal gevolgen hebben voor ontwerp en inrichting van gebouwen. Ook vanuit arbo-oogpunt kan de architect zich dus niet langer afzijdig houden. Het thema criminaliteitspreventie en gebouwde omgeving is een 'must'!"

Paul van Soomeren

"Tot ver in de jaren zestig was criminaliteit in Nederland geen probleem. In vergelijking met andere landen was Nederland op dit punt een 'achterlijk' gebied. Maar dat veranderde in de zeventiger en begin tachtiger jaren. De misdaadcijfers stegen en het